

PATER JACQUES SCHREURS

Op 31 januari 2016 is het 50 jaar geleden dat pater Jacques Schreurs is overleden. Op 3 februari 1966 is hij begraven op het kloosterkerkhof te Stein. Hij is schrijver en dichter van vele geschriften, gedichten en toneelstukken, maar hij is vooral bekend geworden door zijn driedelige roman *Kroniek eener parochie*. Willy van Hemert heeft deze kroniek in de jaren zeventig bewerkt tot de televisieserie *Dagboek van een herdershond*. In die kroniek beschrijft Schreurs zijn eigen ervaringen als kapelaan ten tijde van de opkomst van de mijnindustrie in Zuid-Limburg en de sociale gevolgen die dat met zich mee heeft gebracht.

Jacobus Hubertus (Jacques) Schreurs is een zoon van Johannes Hubertus Schreurs uit Grathem en Johanna Angelina Brouns uit Panheel. Het echtpaar trouwt in Heel, maar woont korte tijd in Sittard. Hier komt Jacques op 9 februari 1893 ter wereld. Als hij later misdienaar is in de kapel te Panheel begint hij zich een toekomst te dromen als priester-missionaris. Hij vindt zijn inspiratie vooral in pater Matthias Neijens, de eerste apostolische vicaris in het oostelijk deel van Nederlands Oost-Indië. Op veertienjarige leeftijd gaat hij naar Tilburg naar het seminarie van de Missionarissen van het Heilig Hart, de congregatie waartoe ook Matthias Neijens behoort. Hij treedt in en studeert twee jaar wijsbegeerte en vier jaar theologie. In zijn vierde theologische studiejaar ontvangt hij zijn priesterwijding in 1919. In 1920 wordt hij benoemd tot leraar Nederlands aan het seminarie te Tilburg.

*Jacques Schreurs met zussen en broers in de tuin van het MSC-klooster in Stein.
Staand vlnr: Gunst, Antje en Toon. Zittend: Maria en Tineke.*

In 1923 wordt hij kapelaan in Sittard-Overhoven, in de parochie die aan de Missionarissen van het Heilig Hart is toevertrouwd. Schreurs krijgt de taak het enorme kapitaal voor de bouw van een nieuwe kerk te vergaren. Zonder inzet en bereidheid van de wijkbewoners zou hem dat niet gelukt zijn. Het mandolineorkest de Wielewalen heeft veel geld bijeengesprokkeld. Tijdens een grote kermis heeft 'Jong Overhoven' geschitterd, een groep bestaande uit mijnwerkers en jonge mannen van de werkliedenbond, voor wie Schreurs op één avond een revue heeft geschreven. Van revue komt het tot serieus toneel en van fancy-fairs tot een landelijke loterij. Na alle inspanningen om het benodigde geld te verkrijgen kan in 1931 de eerste steen van de kerk worden gelegd. De inrichting en aankleding van de kerk zijn tot stand gekomen door schenkingen van particulieren en verenigingen. In 1934 wordt de Heilig Hartkerk in gebruik genomen.

Naast zijn parochiewerk heeft hij veel literaire activiteiten ontplooid. Na de voltooiing van de kerk wordt hij in de gelegenheid gesteld zich geheel aan het dichten en schrijven te wijden. Voor Schreurs is schrijven een ambacht en een roeping en in die laatste betekenis is het ook zijn manier om zijn priesterschap uit te dragen. Van zijn hand verschijnen zes romans, vijftien dichtbundels (waarvan drie postuum uitgegeven met nagelaten gedichten), vier biografieën en twee reisboeken. Daarnaast beslaat zijn oeuvre eenendertig toneelstukken, teksten voor oratoria, filmscenario's en enkele honderden bijdragen voor verschillende media. Schreurs heeft het massaspel *Omnis terrae* geschreven, dat in 1932 is opgevoerd op de Markt in Sittard en in het stadion van Utrecht. Zijn wagenspel *De Pieta* is eind dertiger jaren door heel Limburg getrokken. Hij heeft ook de teksten voor de Passiespelen in Tegelen geschreven, welke versie in 1940 voor het eerst wordt opgevoerd. Bij het zeventiendjarig bestaan van Sittard heeft hij het spel *Rampjaar 1677* geschreven en voor Susteren *Het spel der Heiligdomsvaart*.

*Links, Jacques Schreurs met hond in de omgeving van Smeermaas.
Rechts, Jo de Meyere als Erik Odekerke in Dagboek van een herdershond.*

Hij onderhoudt persoonlijke contacten met Limburgse kunstenaars als de schilder Henry Jonas, de kerkenbouwer Fons Boosten, de schilders Charles Eyck, Joep Nicolas en Otto van Rees, Lambert Simon, en vooral katholieke schrijvers en dichters. Hij richt een 'R.K. Werkgemeenschap voor intellectuelen en kunstenaars in Limburg' op, die hij 'De Brug' noemt. Met zijn opgerichte fonds wil hij de kunstenaars financieel ondersteunen, opdat zij hun heil niet ver weg hoeven te zoeken en Limburg van hun talenten niet verstoken zal blijven.

In de oorlogsjaren heeft hij niet aan de kant kunnen staan. Als priester blijft hij zorgen voor Joden, vluchtelingen en onderduikers. Tijdens een verblijf in het Sint-Theresiaklooster in Meterik raakt hij betrokken bij het plaatselijke verzet. In juni 1943 komt hij in contact met Antonie Damen, een jonge scheepswerktuigbouwkundige die voor de Duitse inlichtingendienst werkt zonder dat dit in verzetskringen bekend is. Schreurs vertrouwt Damen volledig en introduceert hem bij de verzetsgroep, die onderduikers, studenten en piloten heeft ondergebracht in twee kampen in de Schadijkse Bossen. Damen infiltreert in de groep en licht zijn Duitse superieuren in. Op grond van zijn aanwijzingen komt de Sicherheitspolizei, ondersteund door leden van de Grüne Polizei, op 19 augustus 1943 in actie. Ze kamt de Schadijkse Bossen uit en verricht zestien arrestaties. Onder de arrestanten bevindt zich Jacques Schreurs.

Schreurs belandt via gevangenis in Maastricht en Haaren in de beruchte gevangenis van Scheveningen 'Het Oranjestad'. Hier hebben naar schatting 26.000 mensen (van de totaal 60.000 gevangenen van de Sicherheitspolizei) korte of lange tijd opgesloten gezeten. Schreurs wordt er ter dood veroordeeld en verblijft er drie maanden en zes dagen. In deze periode van zijn leven breekt een onbeschrijflijk ellendige tijd aan: honger, koude, gesnauw van Duitse bewakers, martelingen, en het rammelen van de sleutelbos als midden in de nacht weer iemand wordt gehaald voor executie. De Duitsers zijn grillig, want ondanks dat Schreurs door hen ter dood is veroordeeld, wordt hij op 11 februari 1944 plotseling vrijgelaten. Veel later is hem duidelijk geworden dat hij dit te danken heeft aan een medewerker van de Duitse inlichtingendienst met wie hij in de jaren dertig heeft kennisgemaakt.

Bij de vrijlating treffen zijn vrienden hem broodmager en smerig aan in zijn versleten en verkleurde toog, met in zijn zakken een rolletje closetpapier waarop hij zijn celgedichten met een spijker gekrast heeft. In "De celgedichten van no. 738", die verschenen zijn in de bundel "Eiland der eenzamen", heeft hij zijn oorlogservaringen beschreven. Die bundel heeft hij na de oorlog aan koningin Wilhelmina aangeboden, die daarna, getroffen door de gedichten van Schreurs, in 1946 de Passiespelen in Tegelen heeft bezocht.

De cel

*'t Is 738 en mijn zesde cel
In achtereen drie huizen van bewaring
Vol bittere ontfermingen, maar 't gaat mij wel
Die rijk allengs aan velerlei ervaring -
Aan honger, eenzaamheid en 't vechten voor mijn vel -
De wisheid won dat, op zijn tijd en wijze
En door den weerstand ook van zijn geringsten knecht,
Het uur zal slaan der zegepraal van 't Recht
En 't lieve Vaderland zal uit zijn nood herrijzen;
Dat God mijn geest met deze hoop blijf' spijzen!*

*Een meter tachtig breed, drie meter zestig lang
Is heel de levensruimte die me is toegemeten;
Maar hoeveel anderen hebben hier hun smart verbeterd
En op dit smal perron in druk en drang
Hun uur verbeid, hun doodsnood uitgezeten?
Dit houd', mijn ziel, uw vleugels in bedwang
En leer' u zusterlijk met kribbe en kübelton
Deez' gramme stilte delen en deez' gele najaarszon.*

Na de oorlog heeft Schreurs zich nauwelijks tijd gegund om zijn detentie-ervaringen te verwerken. Er volgt een explosie aan proza, poëzie en toneel. Hij heeft zich zelfs, op verzoek van de KRO, aan een hoorspel gewaagd met als thema Het Verzet.

In de naoorlogse periode heeft Jacques Schreurs zijn vakanties graag doorgebracht in het Noord Italiaanse bergdorpje Poggibonsi, waarvan hij tot ereburger is benoemd. Drie boeken zijn daar ontstaan: een grote biografie over de heilige Franciscus, een boek over de heilige Clara en het reisverhaal Pelgrimstocht door een Franciscaans Italië. In 1958 heeft hij de Culturele Prijs van de Provincie Limburg gekregen.

(Bron: EHC Sittard, Overhoven_par_02_288)

Op 31 januari 1966 is hij overleden te Weert en op 3 februari is hij op het kloosterkerkhof te Stein begraven: vak 1, rij 2, graf 3, grafnummer 123

Jos Drubers

Bronnen:

Theo Schouw, *De krekel op de harp. De priester-dichter Jacques Schreurs MSC*, Sittard 1993

Phons Brouns, *Pater Jacques Schreurs*, in: *Panheel zoals het was zoals het is*, Panheel 2000

Jos Drubers, *Het kloosterkerkhof bij kasteel Stein*, Stein 2013

www.oranjevrijbuiters.nl